

Lindshammar glasbruk

Kulturhistorisk guide i glasbruksmiljö

Länstygelserna

Kalmar, Kronoberg

Lindshammar glasbruk

Karta över Lindshammar:

1. Glasbruket	9. Nya Folkets Hus
2. Disponentvillan	10. Bruksvallen
3. Spiksmedjan	11. Dackegården
4. Stallet	12. Smultronstället
5. Vedförrådet	13. De gamla arbetarbostäderna
6. Kraftverket	14. De äldsta egnahemshusen
7. Kvarnanläggningar	15. De första egnahemsvillorna
8. Gamla Folkets Hus	16. Det nya egnahemsområdet

Copyright © 2016 länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län

Text: Wilund arkitekter och antikvarier AB

Foto: Paul Wilund om inget annat anges

Omslagsfoto: Jakob Marktorp, Länsstyrelsen i Blekinge län

Layout: C/o Lillebil AB

Tryck: TMG Tabergs

ISBN: 978-91-89285-67-5

Dnr: 434-2973-15

Innehåll

Välkommen till Lindshammar.....5	10. Bruksvallen.....26
En promenad 14	11. Dackegården 28
1. Glasbruket 14	12. Smultronstället 29
2. Disponentvillan.....16	13. De gamla arbetarbostäderna 30
3. Spiksmedjan.....17	14. De äldsta egnahemshusen.....31
4. Stallet 19	15. De första enfamiljsvillorna.....32
5. Vedförrådet 20	16. Det nya egnahemsområdet 33
6. Kraftverket 20	Vill du veta mer? 34
7. Kvarnanläggningar 20	
8. Gamla Folkets Hus.....24	
9. Nya Folkets Hus.....25	

Välkommen till Lindshammar

Lindshammar är det glasbruk som ligger längst norrut i glasriket. Orten har gamla industriella traditioner tack vare sin placering vid Mörrumsåns övre lopp.

Glasblåsarmästaren Robert Rentsch, glasbrukets grundare, föddes i Tyskland 1860 och kom redan som 21-åring till Fåglaviks glasbruk i Västergötland. Efter mellanspel som glasblåsare vid Kosta och Sibbhult blev han hyttmästare vid Pukeberg, en position han innehade när han fick idén att starta ett eget glasbruk. 1904 kom Robert Rentsch till Lindshammar, fann platsen attraktiv och gjorde slag i saken. Den första hyttan i Lindshammar uppfördes, som alla andra hyttor vid tiden, av trä. Bönderna i trakten skänkte virke till bygget i hopp om att få sälja ved och jordbruksprodukter till den nya anläggningen. I november 1905 var allting färdigt och man var igång med tillverkningen, som utgjordes av lampglas, oljehus, pressglas och hushållsglas i olika former.

Nya ägare

Även om bruket gick bra var det spänt mellan arbetarna och ägaren, med ständiga driftsstopp och stridigheter. Rensch var motståndare till avtal och fackföreningar, och under en förhandling till ett nytt avtal 1914 kom han att avskeda alla arbetare.

1916 såldes bruket. De nya ägarna hade sina rötter i en annan glasbruksort, nämligen Hovmantorp. Det var garveri-

fabrikören CJ Petersson och hans söner Anton och Bror som tillsammans med John Johansson tog över anläggningen. De lät uppföra en ny hytta och man fortsatte den traditionella tillverkningen av hushållsglas och annat. Bland annat exporterade man restaurangglas till England. Under 1930-talet blev Lindshammars glasbruk ensam leverantör av honungsburkar till Sveriges alla biodlare. Leveransen av de 100 000-tals honungsburkar som skulle till olika adresser tvingade SJ att anställa extra personal till Milletorp.

Lindshammar blev ett av de många glasbruk i Småland som levererade goda produkter samtidigt som det förde en relativt anonym tillvaro. Först efter andra världskriget kom det dock att få sin särprägel.

Erik Hovhammar

Anton Petterssons son Erik, som tagit sig efternamnet Hovhammar, blev den som förde Lindshammar ur de anonyma glasbrukens skara. Erik föddes 1922 i disponentvillan, vilken hans far tagit över efter förre ägaren, och kom att växa upp med och gick i samma skola som glasarbetarnas barn. Han arbetade även som formhållare i bruket på loven. Efter grundskolan, när de flesta andra barnen började jobba i glasbruket,

Fabriken fick stora fönster för att kunna släppa in maximalt med ljus. Foto: Paul Wilund.

fick Erik Hovhammar istället läsa vidare på realskolan i Vetlanda, och senare på det välrenommerade Bröderna Pahlmans handelsinstitut i Stockholm. Efter examen fick han jobb i Stockholm, först som kontorist och sedan som kamrer, och han trivdes bra. Men hösten 1944 fick han ett ultimatum av sin far; kom hem och arbeta som kamrer på Lindshammar, annars säljer jag det. Erik kom hem, och efter att fadern plötsligt dog 1947 blev han hela brukets ledare, endast 27 år gammal.

Uppenbarelsekyrkan i Hägersten, byggd 1961 med arkitekturglas från Lindshammar.

Glasbruket med färg

Det blev ett högt tempo redan från början. Den ekonomiskt sinnade Erik såg tydligt vad som krävdes för att bruket skulle överleva i den hårda konkurrensen. Efter en resa i England hade han även sett att den tidigare stora exportvaran restaurangglas var på utgående, och en mer konstnärlig inriktning var framtiden. För att uppnå detta anställde Erik arkitekten Gunnar Ander, vars uppgift blev att ge bruket en egen profil genom nya former. Idén var inte att skapa lyxprodukter, utan kvalitetsvaror till ett överkomligt pris, enligt den berömda devisen ”vackrare vardagsvara”. Gunnar Ander komponerade ett helt nytt sortiment med allehanda bruksglas som vaser och skålar. Framförallt såg han till att

färgsätta produkterna så att de skilde ut sig från konkurrenternas glas. Han lyckades, och Lindshammar fick sin profil, som bruket sedan hade i över 50 år.

”Vi fick också tag på en bra tekniker [ingenjör Bengt Karlén] som hjälpte till att ta fram hela 56 nya glasfärger! Då kom jag på att vi är ”Glasbruket med färg”, berättade Erik Hovhammar.

Arkitekturglas

1959 lanserades ”arkitekturglas”, vilket bestod av handgjutna glasblock i olika former och färger för att monteras i

På fabriken baksida lastades glasbrukets varor via lastkajen som väderskyddades under ett elegant tak med tunna betongkonsoler. I gavelväggen i bakgrunden sitter gjutna glasprismor från bruket. Foto: Paul Wilund.

olika former i byggnader. Glaset blev mycket populärt bland arkitekter, och kom att användas mycket i byggnader de kommande 20 åren.

Exempel på stora offentliga glasutsmyckningar som tillverkats i Lindshammar är Kultursalen hos antroposoferna i Järna, ett glasfönster på Smålands museum från 1962 och Uppenbarelsekyrkan i Hägersten från 1961. Vid invigningen kallades kyrkan ”Den första glaskatedralen i Norden”. Allt färgat glas från golv till tak är tillverkat på Lindshammar. På Smultronstället finns även arkitekturglasfönster, som är synligt utifrån vägen.

Obeliskens vid Sergels torg i Stockholm

Skulptören Edvin Öhrström, mest känd som konstnär och formgivare vid Orrefors glasbruk, upptäckte att Lindshammars arkitekturglas lämpade sig väl för stora skulpturer. Följden blev att Öhrström och Lindshammar gav sig in i tävlingen om en skulptur vid Sergels Torg i Stockholm. Öhrström fick uppdraget, och den 37,5 meter höga obeliskens i glas pryder torget sedan 1974, en stor framgång för Lindshammar.

1970-talet och framåt

Under början av 1970-talet kom hela glasbruksnäringen i Småland att drabbas av kris. Konkurrensen var stor emellan dem då de flesta vid tiden producerade prydnadsglas och inte exempelvis emballageglas som honungs- och konservburkar, vilket många bruk livnärt sig på under tidigare decennier. Dessutom började det importeras billigt maskintillverkat slipat glas från utlandet.

Klass 6A från Österängsskolan i Jönköping på skolresa 1961. Lindshammar var ett av stoppen. Foto: Göte Ohlsson, klassföreståndare

Lindshammar gick med förlust från mitten av 1970-talet. Erik Hovhammar försökte hålla sitt livsverk igång samtidigt som han sedan 1968 verkade som riksdagsledamot, och genom att ordna statligt stöd lyckades han driva bruket längre än vad som egentligen varit möjligt. 1979 fick emellertid Lindshammar allvarliga problem och företaget rekonstruerades, denna gång med Sebastian Tamm som VD. Två år senare var konkursen ett faktum. Ny ägare till Lindshammar blev då Tage Johansson.

Glasbruket under 1960-talet.

Efter ytterligare en konkurs, som inträffade 1984, blev det Ulf Rosén som köpte Lindshammar. Som son respektive brorson till de välkända glasbruksdirektörerna Lennart och Erik Rosén var han redan från barnsben uppvuxen med glaslet. I slutet av 1980-talet gjorde Lindshammar en stor satsning på konstglas. Formgivarna Lars Sestervik, Christer Sjögren, Jonas Torstensson och Catharina Åselius-Lidbeck skapade helt nya kollektioner. Man hade också ett samarbete med Sigvard Bernadotte. Ulf Rosén minns:

Det var ganska högtidligt när han var här, men i hyttan sa alla du. Han bodde i brukshotellet (nr 5). En gång var han här

över lucia. Dagens brukade komma och lussa i hyttan klockan 7. Det hade Sigvard hört talas om, och på luciamorgonen dök han upp i hyttan iklädd tofflor och morgonrock.

I början av 1990-talet engagerades Matz Borgström och i mitten av årtiondet kom Birgitta Watz in i bilden. Båda två satte stark prägel på den kommande utvecklingen. Man tog också upp gamla goda måleritraditioner samtidigt som man i slutet av 1990-talet satsade på ny måleriteknik genom Lillemor Bokström och Jan Wiberg.

Glasbruket under 1970-talet.

Norska ägare

I februari 1998 fick Lindshammar ytterligare en gång nya ägare. Ulf Rosén sålde sitt glasbruk till det norska företaget C G Holding AS men stannade kvar som VD ända fram till 2007. Genom köpet tillfördes Lindshammar såväl nya resurser som samordnings-effekter, eftersom C G Holding AS också ägde DUKA-butikerna, det norska glasbruket Hadeland och Steninge Slott norr om Stockholm.

Runt 2004 kom nedläggningshotet att återigen bli aktuellt då ägaren beslutade att Lindshammar glasbruks alla

kollektioner som såldes till DUKA skulle marknadsföras under Steninge Slotts varumärke och tillverkningen av dessa modeller skulle flyttas till externa glasbruk där glaset kunde köpas in billigt. Genom att satsa på ökad försäljning till företagskunder och minska bolagets kostnader lyckades man ändå rädda fortsatt drift vid glasbruket, och 2005 kunde Lindshammar fira sitt 100-årsjubileum. Tre år senare gick dock det Norska moderbolaget C G Holding i konkurs liksom bolagets svenska dotterbolag. Konkursförvaltaren lyckades inte finna en lösning med intressenter p g a det saneringsansvar som åligger fastighetsägaren.

Lindshammar glasbruk

Glasbruket med färg, Lindshammars motto.,
myntades av disponent Erik Hovhammar.
Foto Jakob Marktorp.

En promenad

Du har möjlighet att upptäcka mer av Lindshammar. En promenad kan börja vid fabriken parkering. Därefter går man förbi disponentvillan ner till spiksmedjan. Vänd förbi stallet och gå upp förbi egnahemshuset, sedan ner för backen i skogen till ruinerna efter kvarnarna. Gå sedan på skogsstigen och upp till egnahemsområdet. Gå sedan ner för vägen förbi det nya folkets hus, smultronstället och kraftverket. Gå sedan över landsvägen till det gamla folkets hus. Återvänd sedan tillbaka mot fabriken och gå ner förbi Dackegården in i skogen för att komma till fotbollsplanen Bruksvallen. Gå sedan tillbaka genom skogen och förbi det gamla vedförrådet så är du tillbaka. De första egnahemsvillorna är enklast att nå med bil.

I. Glasbruket

Fabriken ritades av Wilhelm von Mühlenfels och uppfördes 1946-51. Byggnaden är ett bra exempel på tidstypisk fabriksarkitektur.

Efter andra världskriget var framtidstron stark och efterfrågan på glas stor, och bruken tjänade rejält med pengar. I Lindshammar innebar det att man tidigt fick planer på att ersätta den gamla dragiga trähyttan med en modern fabrik. Trähyttan hade byggts om och till i omgångar och var mycket opraktisk; olika verksamheter låg på olika plan, och sliperiet låg en bit bort varpå glaset fick bäras dit.

Det nya fabrikskomplexet ritades av den i Värnamo bosatte byggnadsteknikern och civilingenjören Wilhelm von Mühlenfels. Kostnaderna hölls nere genom att bruket köpte in byggnadsmaterialet och anlätade små lokala byggmästarfirmor. Fabriken uppfördes mellan 1949 och 1955 och i komplexet rymdes, förutom hytta, sliperi, lager och andra produktionslokaler, också kontor, maskintvättstuga för personalen, moderna omklädningsrum och fritidslokaler. Skorstenen är

typisk för glasbruken, och känns igen från de flesta andra bruk i området. Neonskylten tillkom på 1960-talet.

Även om fabriken var modern, eldade man fortfarande med ved ända fram till 1964.

Fabrikskomplexet var redan efter några år otillräckligt. År 1960 invigdes ytterligare två glasugnar, och man byggde till förädlings- och lagerlokaler 1963-64.

Glasbrukens hyttor var inte enbart arbetsplatser; här samlades folk för socialt umgänge även efter arbetsdagens slut. Hyttorna var öppna för alla, och ända fram till 1960-talet gick luffare mellan glasbruken. Luffarna var populära historieberättare, med skvaller och upplysningar från de andra glasbruken. Under vintern var det populärt med kortspel, framförallt poker, och det kunde spelas om stora summor. Även organiserade tillställningar hölls i Lindshammars hytta, som exempelvis filmvisning, Luciafirande och till och med disponent Erik Hovhammars bröllop 1959.

Fabriken ritades av Wilhelm von Mühlenfels
och uppfördes mellan 1949 och 1955.
Foto: Paul Wilund

2. Disponentvillan

Redan 1906 brann den första hyttan ner, men man uppförde genast en ny. Kvalitén på glasprodukterna var hög, och bruket gick bra. Robert Rentsch lät uppföra den påkostade disponentvillan åt sig själv 1916. Disponentvillor fanns vid alla glasbruk, och huserade brukens ägare eller chef med familj.

De låg, liksom den i Lindshammar, ofta nära hyttan men med ett markerat avstånd genom sin arkitektoniska utformning, högkvalitativa material och anlagda trädgårdar. Här bodde brukets chefer (disponenter) och här föddes Erik Hovhammar.

Spiksmedjan, uppförd 1866. Byggnaden användes som Folkets Hus under 1920-talet. Foto: Paul Wilund

3. Spiksmedjan

Spiksmedjan uppfördes 1866 och tillhörde det gamla järnbruket. Byggnaden har senare använts som sågverk och Folkets Hus. Efter att järnbruket lagt ner efter 30 år inreddes spiksmedjan 1896 till en snickerifabrik, men var bara aktiv fram till 1905, då Lindshammars första industriepok tog slut. När fackföreningen i början av 1920-talet bestämde sig för

att försöka ordna en lokal, frågade man bruket om man fick använda den gamla spiksmedjan som Folkets hus, vilket man fick.

Dammen precis ovanför spiksmedjan. Vattnet härifrån var kraftkällan för framförallt Lindshammars tidiga industrier. Foto: Mattias Eklund

Stallet uppfördes i början av 1900-talet. Här stod hästarna som drog transportkärorna med glas till järnvägsstationen.

4. Stallet

Stallet är uppfört i slutet av 1800-talet. Här stod hästarna som drog kärorna med varor till Milletorps station, 4 km bort.

1914 öppnade järnvägen mellan Vetlanda och Åseda, vilket kom att förenkla exporten rejält. Närmaste station blev Milletorp, 4 kilometer från Lindshammar, och det färdiga glaset fick transporteras dit med häst och vagn. Glaset var packat i träull och trälådor. Träullen köptes in i stora balar från en fabrik i Järnforsen, medan lådorna snickrades av brukets egna lådsnickare. När man lämnat glas från bruket tog man med

råvaror på hemvägen; sand, soda och pottaska. Sanden kördes i lösvikt och skulle skyfflas upp på hästvagnen och sedan skyfflas av vid hemkomsten. Det röda gamla stallet, byggt vid slutet av 1800-talet, är en rest från den här tiden. Stallet är byggt i traditionell stil av timmer och är äldre än glasbruket, men kom att användas till brukets hästar. Taket är täckt med hyvlade spån, ett material som var mycket vanligt förekommande på landsbygden i Sverige under 1900-talets början.

5 Vedförrådet

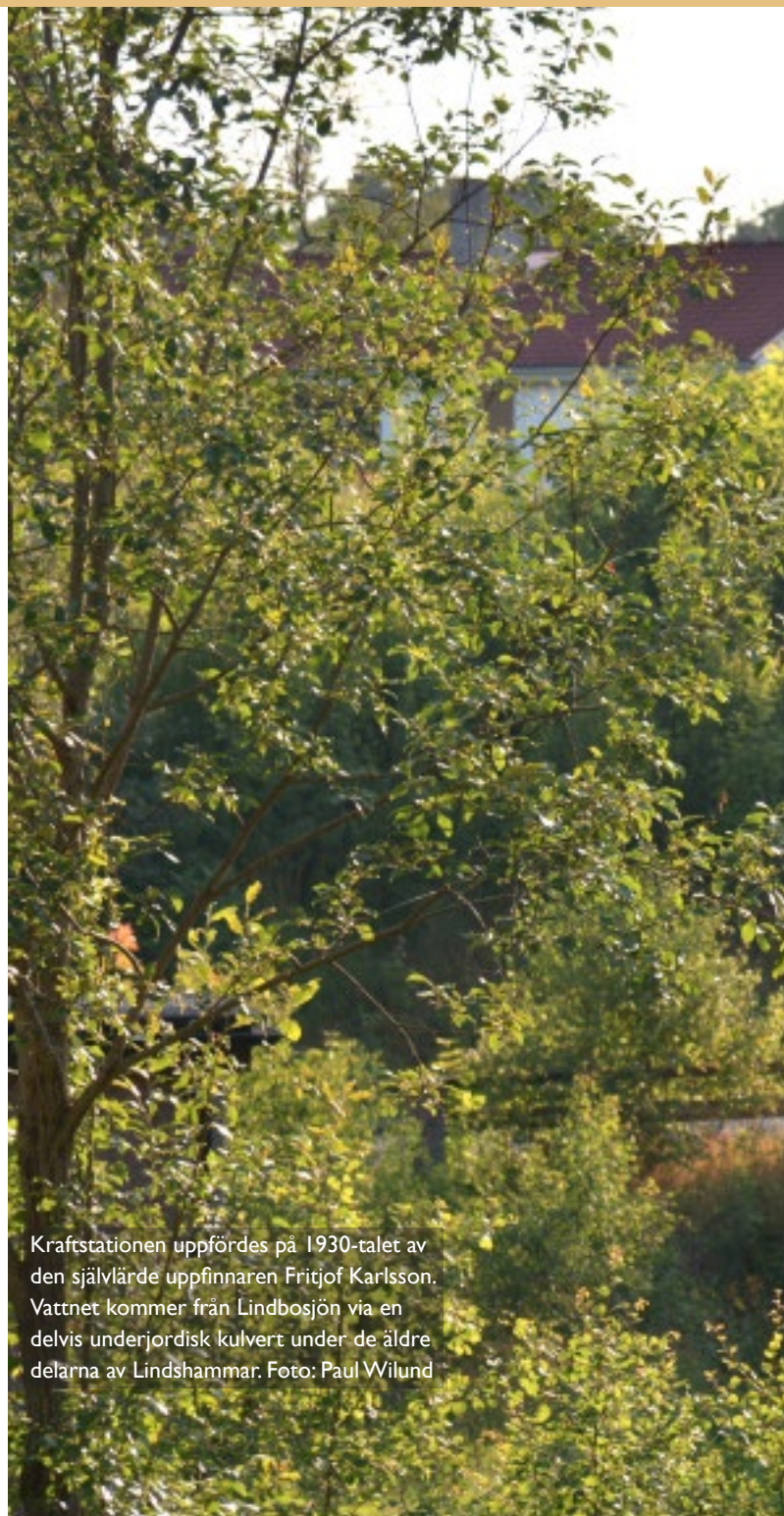
Vedförrådet är en rest från när glasbruken var vedeldade. Stora mängder ved krävdes, därav dess storlek. Det stora vedförrådet, alldeles intill fabriken, är en påminnelse om den tiden. Här inne förvarades ved som man ofta köpt av traktens bönder, och inne i hyttan fanns torkugnar för att få så torr ved som möjligt, för att kunna uppnå tillräckligt höga temperaturer. Från 1964 började man elda med olja istället, vilket gav en högre kvalitet på glaset.

6. Kraftverket

Kraftverket byggdes 1933 av den självlärd uppfinnaren Fritjof Karlsson. Vattnet för att driva den kom genom en trätub från dammen för att få bättre fall på vattnet. Byggnaden har kvar sin gamla inredning.

7. Kvarnanläggningar

Mörrumsån användes tidigt för att utvinna kraft till olika verksamheter. Här finns bevarade grunder från gamla kvarnanläggningar. Vattenkraften var en förutsättning för industrierna, och utnyttjades tidigt för kvarnanläggningar, från vilka en grund finns bevarad i skogen. Glasbruket nyttjade vattenkraften för att få el till bruket och några hushåll runt omkring. 1825 anlades här ett pappersbruk, vilket var platsens första industri. I början av 1860-talet grundades även ett järnbruk, för att utvinna järn ur myrmalm. Bruket grundades dock relativt sent i den småländska järnhanteringens historia, då man runt mitten av 1800-talet började se sig utkonkurrerade av järnmalmsbrytningen i Bergslagen.

Kraftstationen uppfördes på 1930-talet av den självlärd uppfinnaren Fritjof Karlsson. Vattnet kommer från Lindbosjön via en delvis underjordisk kulvert under de äldre delarna av Lindshammar. Foto: Paul Wilund

En vattenledning ledde vatten från dammen till kraftverket. Foto: Mattias Eklund

Gamla Folkets Hus, uppfört under början av 1930-talet.
Vid ingången står två gaslampor.

8. Gamla Folkets Hus

Smedjan användes flitigt som Folkets hus, och efter hand valde man under början av 1930-talet att uppföra ett eget Folkets hus på andra sidan landsvägen. Byggnaden var modern för tiden, med betongsockel och gaslyktor vid

ingången, men redan i början av 1950-talet önskade man sig större lokaler, anpassade till föreningslivet som det utvecklats till vid den tiden.

9. Nya Folkets Hus

På 1950-talet ansågs det dåvarande Folkets Hus för litet, och det nya uppfördes 1956. Byggnaden var toppmodern för sin tid. Ett nytt hus ansågs dock bli dyrt, men då Erik Hovhammar och bruket skjutit till pengar, kunde det Nya Folkets Hus uppföras. 1958 stod huset klart och bestod av två byggkroppar uppförda i tegel med en samlingssal för 300 personer. Här fanns även en foaje med kassa samt ett café med välutrustat kök.

Redan på 1940-talet talades det om en så kallad förgubbnings av glasarbetarna, då medelåldern steg. Lindshammar lyckades dock, trots sin relativa isolering, ha den lägsta medelåldern i glasriket under 1950-talet, mycket tack vare brukets medvetna satsningar på bostäder, fritidsaktiviteter och trivsel.

10. Bruksvallen

Bruksvallen anlades på 1950-talet för att brukets arbetare skulle kunna spela fotboll.

Liksom på många andra glasbruksorter har idrotten spelat en stor roll i den så kallade bruksandan. Till en början fanns det en motsättning mellan arbetarrörelsen och idrottsrörelsen, då idrott användes av bruksledning som en motpol mot fackföreningarna, där arbetarna kunde samlas på ett opolitiskt plan och spela exempelvis fotboll och uppleva gemenskap, utan en udd riktad mot ledningen. Efter hand kom dock denna motsättning av olika anledningar att tappa sin betydelse, och idrott kom på allvar att slå igenom i bruksmiljöerna.

I Lindshammar startade den första bollklubben 1931, då man hyrde en åker av en lokal bonde för att spela på. Intresset ökade hela tiden och 1935 deltog klubben för första gången i seriespel.

1940 utökades verksamheten till att även omfatta gymnastik och skidor, och man gav klubben namnet Lindshammars Gymnastik och idrottsförening, GoIF. Skidåkningen blev framgångsrik under de kommande decennierna, och fotbollslaget spelade som högst i division III under 1950-talet. 1952 anlades bruksvallen, med stort stöd från disponent Hovhammar, som var mycket fotbollsintresserad.

Bruksvallen anlades 1956 på Erik Hovhammars initiativ. Foto: Paul Wilund

Dackegården uppfördes 1955, och innehöll bostäder, butik och matservering. Foto: Mattias Eklund

11. Dackegården

Samhället fortsatte växa och 1955 invigdes det stora hyreshuset med matvaruaffär och servering i bottenvåningen, alldeles i brukets närhet. Byggnaden fick namnet Dackegården, och blev Lindshammars första samhällscentrum.

Affären var modern med stora skyltfönster ut mot parkeringen. Man kan ännu se spår i teglet var affärsfronten låg. När Smultronstället byggdes så flyttade samhällscentrum ner dit och affären byggdes om till bostäder.

Smultronstället på 1980-talet.

12. Smultronstället

Turismen kom att bli allt viktigare i Lindshammar. Vid mitten av 1970-talet besöktes orten av 100 000 besökare årligen, och när Smultronstället byggdes 1973, bredvid nya Folkets hus, var turismen helt i fokus. Smultronstället var Lindsham-

mars nya samhällscentrum med restaurang, bankkontor, mataffär och bensinmack med bilservice. Mot vägen monterades ett fönster med arkitekturglas.

Glasbrukets äldsta arbetar-
bostäder uppfördes 1906 och
1907. Foto: Mattias Eklund

13. De gamla arbetarbostäderna

Bruket fungerade bra och sysselsatte ungefär 30 personer, i många fall unga duktiga glasblåsare som lockats från närliggande glasbruk. Att byta arbetsplats var ett sätt att förbättra positioner och lön, och var vanligt bland glasblåsarna. Under hela tiden bruket var aktivt var man angelägen om att behålla sin arbetskraft. En viktig faktor för att göra det var att kunna erbjuda bostäder. Arbetarna bodde vid den här tiden antingen

hos de lokala bönderna eller i de två arbetarbostäderna. Dessa små trähus uppfördes 1906 och 1907 och rymde upp till 4 lägenheter med ett rum och kök per familj, oavsett hur många barn man hade. Husen byggdes senare om till brukshotell. De glasarbetare som hade råd köpte egna små jordbruk, för att bidra till försörjningen.

14. De äldsta egnahemshusen

Under början av 1930-talet byggdes Lindshammars första egnahemshus, väster om bruket, utan inblandning från bruket men troligtvis med statligt stöd. Dessa byggnader är typiska för arbetarbostäder från tiden, med en traditionell utformning med sadeltak och rödmålad träpanel. De är ofta typhus. Byggnaderna placerades på rad utmed en liten bruksgata ner mot bruket. Till husen hörde trädgårdar med fruktträd och uthus.

De äldsta egnahemshusen uppfördes på 1930-talet. Foto: Mattias Eklund

15. De första enfamiljshusen

Efter att hyreshusen byggts, kom idén om att arbetarna skulle ha möjlighet att bo i egna hus. För att undvika att glasarbetare flyttade till andra glasbruk, lät Erik Hovhammar uppföra egnahemshus som arbetarna fick köpa billigt. Under början av 1950-talet köpte glasbruket in marken intill de förra flerkamrarshusen och påbörjade 1956 bygget av sju enfamiljshus. Husen var monteringsfärdiga trähus från AB Fågelfors bruk. Husen upphandlades mycket förmånligt genom kommunalkamer Hans Gustafsson. Gustafsson kom senare att bli bostadsminister. Genom att tomterna skänktes av bruket

För att undvika att glasarbetare flyttade till andra glasbruk, lät Erik Hovhammar uppföra egnahemshus som arbetarna fick köpa billigt. De första uppfördes på 1950-talet.

Foto Mattias Eklund.

kom husen, som hade mycket hög standard, att få ett mycket förmånligt pris för glasarbetarna, ca 37 000 kr. Om något hus sedan såldes vidare, såg bruket till att köpa det för att kunna erbjuda någon annan anställd det.

Andra etappen av egnahemsbebyggelsen
uppfördes mellan 1962-1975.
Foto: Paul Wilund

16. Det nya egnahemsområdet

När det första egnahemsområdet var färdigbyggt uppfördes etapp två på samma sida av vägen som bruket, mellan 1962-1975. Bruket köpte in mark i det nya egnahemsområdet, på samma sida av vägen som fabriken. Mellan 1962-67 uppfördes inte mindre än 20 enfamiljsvillor, vilka var monteringsfärdiga kataloghus från Myresjöhus. Under samma period får samhället även asfalterade gator och gatubelysning. Ytterligare två villor byggs 1975, men då energikrisen på 1970-talet försvårat läget för glasbruken, ville Lindshammar istället sälja villorna till kommunen.

”Men mer och mer tänkte jag att *Egen härd är guld värd*, så bruket köpte in ett markområde, styckade av till villor och ordnade kommunalt vatten. Sedan köpte jag av Myresjöhus tre villor och satte upp dem första året. Därefter började glasarbetare anmäla sig att de ville köpa en sådan villa, och det fick de till mycket förmånligt pris; ca 37.000 kronor! Nästa år byggde vi fem villor osv. Sammanlagt byggde bruket 45-50 villor i detta område”, berättade Erik Hovhammar i en intervju 2005.

Vill du veta mer?

Lindshammar: drömmen om det goda samhället / Fredrik Nilsson

Ekenäs: Vi som försvann --- : Lindshammar: Vi som är kvar --- / utg. av I glasriket - människan, miljön, framtiden, ett studieprojekt inom ABF och Svenska fabriksarbetareförbundet i Kalmar och Kronobergs län

Resa till glaset / Lars-Olof Löf, Lars Thor

Och sen då – vad händer i Glasriket? / Utgiven av ABF

Ett fönster av
arkitekturglas i
fabriken.
Foto: Paul Wilund

Glasobelisken vid Sergels torg i Stockholm, tillverkad vid Lindshammar glasbruk, formgiven av skulptören och konstnären Edvin Öhrström. Foto: Stockholms stadsmuseum.

Länstyrelserna

Kalmar, Kronoberg

Länstyrelsen i Kalmar län
Besöksadress: Malmrogatan 6, Kalmar
Postadress: Länstyrelsen, 301 86 KALMAR
Tfn: 010-223 80 00
www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länstyrelsen i Kronobergs län
Besöksadress: Kungsgatan 8, Växjö
Postadress: Länstyrelsen, 351 86 VÄXJÖ
Tfn: 010-223 70 00
www.lansstyrelsen.se/kronoberg